СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 196. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 23 серпня 1935. — VOL. XLIII. No. 196. Jersey City, N. J., Friday, August 23, 1935. THREE CENTS

СЕНАТ ПРИНЯВ РЕЗОЛЮЦІЮ ЗА НЕВТРАЛЬНІСТЬ

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ ЗМІНИ.

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв резолюцію за невтральність Злучених Держав у часі війни. На її підставі президент мав би право відмовити охорони закону тим громадянам, що подорожують на кораблях воюючих держав; може заборонити вивіз муніції до воюючих держав; заборонити вживати американські кораблі для перевозу муніції воюючим державам; заборонити вживання американських пристаней воєнним кораблям цих держав.

Резолюція ще не перейшла в палаті послів. Зачувати, що президент вважає резолюцію сенату за надто розказуючу, тому хоче її змінити в тому напрямку, щоби президент мав право сам рішати, до котрої держави заборонити вивіз муніції, а до котрої ні.

МАНЕВРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти виготовив проєкт ч. 17. Це є оборона Панамського каналу. Щоб цей проєкт випробувати, американська воєнна фльота відбуде маневри в травні найближчого року недалеко західнього побережа Центральної Америки. Але й східнє побереже буде бачити кілька кораблів на вправах.

МАНЕВРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ҐВАРДІЇ.

ПАЇН КЕМП (Ню Йорк). — Маневри Національної Ґвардії відбуваються на велику скалю серед зливного дощу. Є дві армії: північна, „синя" і південна „червона". Північна перемагає. Разом беруть участь 4 дивізії. Є це зовсім поважні військові операції. До помочи в перевозі частин змобілізовано нюйорські авта.

ДОПЛАЧУЮТЬ ДОПОМОГУ РОБІТНИКАМ У ЧАСІ КРІЗИ.

НЮ ЙОРК. — 80,000 робітників, що працюють при федеральних проєктах для зарадження безробіттю, демонстрували 3 години через недостачу грошей на прожиток у часі роботи. Робітники, що були досі безробітними, жалувалися, що вони дістають заплату що два тижні, а крім цього вона не вистарчає на прожиток. Федеральний уряд у Вашингтоні виасигнував 1,100,000 долярів, щоб доплатити тим робітникам по 13 долярів, поки не дістануть першої заробітньої платні.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ВИХОВАЛА ПРЕЗИДЕНТА.

ОЛБАНІ. — На стейтовій конвенції Американської Федерації Праці промовляла секретарка праці, панна Перкінс з Вашингтону. Вона вказувала на великі досягнення Федерації в ділянці законодавства, між іншим на закон про збірну умову сенатора Ваґнера, а при цім сказала, що Федерація багато причинилась до виховання президента Рузвелта на суспільного реформатора.

В часі нарад конвенція виключила зпосеред себе комуніста, який заступав большевицьку юнію з Ню Йорку, і виявила свою схильність підняти боротьбу проти комуністичних вертільників, що йдуть під команду Москви.

ВТЕКЛИ 150 МАЛП.

МАСАПІКА (Лонг Айленд, Ню Йорк). — З малпячого табору Френка Бока втекли 150 малп. Вони порозбігалися по сусідних парках та лісах і їх важко назад привести. Властники овочевих садів та складів бояться шкід.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ БУНТАРІВ У МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — Сільський оборонний корпус зловив 10 бандитів у Піяхтля, в провінції Пуебля, а при них знайшли багато муніції й зброї. Їх розстріляли. Федеральне військо окружило 4 членів бунтарської шайки в Ля Пірулера і їх вистріляло. Решта банди втекла в гори.

ЗІПСОВАНО ХАРЧІВ НА СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — Міські інспектори знайшли понад мілион фунтів зіпсованих харчевих припасів, призначених для шпиталів. Ці припаси були варті сто тисяч долярів. Відкриття йшли упродовж пів року. Найбільше псується городина, опісля мясо, овочі, риба, яйця, молоко, а навіть консервовані припаси.

АРЕШТОВАНО ПЯТЬ ҐАЛАПАСІВ В БОРОТЬБІ ПРОТИ „РАКЕТУ".

НЮ ЙОРК. — Стейтова й міська влада арештували пять провідників „ракету" в торговлі молоком. Вони вимушували від дрібних продавців молока мілион долярів річно ріжними погрозами. Між арештованими є предсідник юнії молочних візників.

ПІДВОДНИЙ ТУНЕЛЬ МІЖ ЯПОНІЄЮ И КОРЕЄЮ.

Японський уряд затвердив остаточно пляни японських інжинірів, що передбачають будову підморського тунелю між Японією й Кореєю. Ці пляни готові вже кілька літ, але щойно тепер фінансова ситуація Японії дозволяє перевести їх плян, що має головно стратегічне значення. Тунель матиме 155 км. довжини, будова його передбачена на 10 літ і коштуватиме півтора міліярда єн. Якщо цей тунель буде готовий, могтимемо їхати експресом з Европи через Корею просто до Токіо.

НЕ ПОЗВОЛИВ ВІДОБРАТИ СОБІ З РУК СВОЄЇ НОГИ.

В берлінській дільниці Ґрінвальд мав місце незвичайний випадок. Якийсь волокита, вскакуючи до поїзду, що їхав, упав під колеса ваґону. Колеса обтяли йому ногу нижче коліна. Нещасливець виказався небуденною видержливістю, бо, як повідомляє поліційний комунікат, взяв відтяту ногу під рамя та приповз до недалекої шоси, де звернув на себе увагу переїжджаючого авта. Ранений, перевезений до шпиталю, не позволив собі видерти з рук відтятої ноги. Стан нещасливого волоцюги є дуже грізний, бо він стратив дуже багато крови.

АРЕШТУВАННЯ ЄПИСКОПА.

Цими днями арештовано й уміщено в луцькій вязниці єпископа старокатолицького (народового) костела, Адама Юрґелевича, що має свою „резиденцію" в селі Ниви Губинські на Луччині біля стації Сенкевичівка на лінії Луцьк—Львів. Юрґелевичеви закидають неправильне ведення метрикальних книг, неправні шлюби й розводи, розпусту й т. д.

ТРУЇВ МОЛОДЬ.

У селі Зиґмунтово, нішавського повіту, арештували багатія Весоловського, що вже довший час купував великі скількости денатурату і, розпустивши його водою, продавав сільським парубкам як горівку. Так труїв молодь довший час, аж врешті один з хлопців осліп, пішов до лікаря і все виявилося. Весоловського арештовано.

ЗМІНА НАЗВ ОСЕЛЬ У ЛИТВІ.

Литовський уряд підготовляє окремий закон, за яким усі назви осель, навіть назвища осіб мають бути змінені в дусі литовської мови. Окрема комісія, яку покликав уряд, підготовляє ґрунт під цю литвинізацію країни.

НОВИЙ СОНЦЕМОТОР.

Два італійські інжініри, Андрі і Гаспаріні, винайшли новий зразок мотору, що йде соняшною енерґією. Мотор випробували перед комісією спеців, і ця заявила, що він добрий та може віддати великі услуги.

ЖИДІВСЬКИЙ САМОСУД.

Перед станиславівським судом ведеться карна розправа проти фірми братів Ґріфлів, що допустилися міліонових ошукантств на шкоду багатьох Жидів, що повірили їм свої гроші. Коли брати Ґріфлі вертались з суду, юрба Жидів стягнула одного з них із дрожки і тяжко побила.

ВАЖКІ ПРИСУДИ В РУМУНІЇ ЗА ШПІОНАЖУ.

В процесі за шпіонажу, що зачався в Букарешті 14. червня, запав присуд по 20-тьох днях розправи, яка потвердила, що обвинувачені давали мадярським агентам тайні військові інформації. Суд засудив пор. Антонеску на 20 років важких робіт, 4 обвинувачених на кари від 5—7 років важких робіт та одного, інж. Контумачія, на 15 років. Жінку, що була між обвинуваченими, звільнили від вини й кари.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЕЗПЕЧАЛЬНІ.

Від тижня у львівській Суспільній Обезпечальні переводить спеціяльна, делеґована міністерством суспільної опіки комісія під проводом інж. Гайковського люстрацію. З тієї люстрації дісталися до публичної опінії вправді дуже скупі вістки, але дуже сензаційні. Виявилося, що в Обезпечальні були зловживання. В відділі контролі працедавців переводили комбінацію дуже шкідливу для Обезпечальні. Ділялося це так: До великих львівських фірм зголошувався урядовець і зобовязувався за винагороду знищити акти. Фірма платила напр. 50 зл. готівкою, щоб позбутися довгу на 500 зл. Незалежно від цього збирали оголошення до одного тижневика, який уже нині не виходить. Ясно, що оголошення брали від фірм, які залягали з оплатами в Обезпечальні. „Вєк Нови" пише, що у звязку з люстрацією перенесли або зовсім звільнили зі становищ кількох керманичів в Обезпечальні, а саме: радн. Крівальда, управителя рахункового відділу, Горшовського, управ. господарського відділу, м-ра Яніцького, управ. контролі працедавців, Бізанца і дир. Джимуховського. Ці керманичі тішилися великим довірям своєї влади. Люстрація і чистка в Обезпечальні знайшли дуже оживлений відгук у цілім Львові. Крім цього цілою аферою заняв ся прокуратор і вона знайде своє висвітлення в суді.

НАЙЧЕСНІШИЙ КРАЙ ЕВРОПИ.

Перед кількома днями сталася на одній з найлюдніших вулиць в Осльо (Норвеґія) такий випадок. З одного банку вибіг у годинах найбільшого руху якийсь мужчина, роздав кільканадцятьом прохожим по пачці банкнотів — і після цього кинувся під колеса надїжджаючого автобусу. Як пізніше виявилося, це був касієр банку, що нагло збожеволів.

Негайна контроля каси виявила, що він роздав 69,000 корон. І ось — факт, який не всюди є можливий: того самого дня всі гроші вернулися до банку. Прохожі звернули їх добровільно.

75 ТРУПІВ У СОВЄТСЬКІЙ КОПАЛЬНІ.

Над рікою Белою біля Уфи знаходяться совєтські копальні вугілля. Як наглядають за життям у цих копальнях, про це найкраще дає свідоцтво такий факт: ріка виляла недавно внаслідок дощів з берегів, залляла кілька копалень, а в одній заскочила 75 робітників, що всі до одного втопились.

БАНКРОТСТВО КОЛХОЗНИКІВ.

У 1935 році виступили з колхозів (саратівського району) 4,600 господарств. У цілому ряді районів показалося, що виступило таких господарств на далі ще багато більше. У колхозі „Червоний Партизан" на 174 колхозників було присутніх 65. Хоч такі збори зовсім законно неleґальні, проте присутні виключили 55 осіб, іншими словами, половина колхозників викинула другу половину, при чому між викиненими є неодноразово преміовані „ударники". Яких метод уживають провідники колхозів, свідчить факт, що коли одна жінка, Кудрявцева, у широко-уступському колхозі, не вийшла на роботу через недугу своїх дітей, її покарали 10 рублями кари; колиж вона відмовилась ту кару заплатити, забрали їй останню корову.

СКАРБИ ОСТРОВА ҐОТЛЯНД.

У шведській пресі пишуть тепер багато про нурця Галя, що збирається шукати затоплених скарбів біля острова Ґотлянд. Кажуть, що ці скарби втопилися там 600 літ тому після того, як данський король Атердаг взяв зі здобутого міста Вісбі контрибуцією три бочки золотих грошей і від кожного з їх домів. На повороті заскочила короля хуртовина й кораблі з золотом затонули. Старі рибалки на Ґотлянді показують до нині місце, де ці скарби спочивають на дні моря, і Галь, з якого плянів усі сміялися, але який зумів зацікавити навіть фінансієру, сподівається, що добуде їх при допомозі нурецької одежі. На Ґотлянд зїздяться звідусіль прогульковці що на свої очі хочуть побачити, як добувають з дна моря скарби.

ЦУКОР СПИНЮЄ КРОВ.

В одному лікарському журналі подають, що цукор є дуже помічний для затамування крови. Посипаний на рану цукор жадібно втягає кров, а рівночасно розпускається й творить розчин, який гамує уплив крови. Добре також намочити вату в густім розчині цукру і нею притиснути рану. Очевидно, що цукор мусить бути стерилізований, щоб не затруїв рани.

МЕТАЛІ ЛІКОМ.

Австрійський учений проф. Пфаб студіює лікувальне ділання деяких металів на хорий людський організм. Спалені місця на тілі срібло гоїть та рівночасно гамує проління рани. Цина дезинфікує (обезаразнює) та нищить деякі бактерії. За свого побуту в Америці ствердив цей професор, що тамошні північні племена Індіян зберігають померших у той спосіб, що заносять їх до копалень міди, де тіло переміняється діланням міди в мумію (засушується). Потім ховають і тої таке тіло не псується довгі десятки літ. Інші ховають небіжчиків в оловяних трумнах. Індіяни знають багато способів лікування при помочі металів, однак не хотять цього виявити.

Проф. Пфаб видасть небавом свої досвіди і спостереження окремою книжкою. Буде це дуже цікава книжка, на яку нетерпеливо всі очікують, не тільки лікарі.

КОМІНТЕРН ВЗИВАЄ РОЗБИВАТИ ХИТРІСТЮ РОБІТНИЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ

МОСКВА. — Наради конґресу Комуністичного Інтернаціоналу скінчились, а тревали 25 днів. Генеральним секретарем вибрано Юрія Дімітрова, комуніста, прогнаного з Німеччини за участь у заговорі підпалу німецького парляменту. Як відомо, місце генерального секретаря не було заняте від 1926 року. Отой Дімітров, Болгарин з роду, говорив на закінчення нарад про завдання комуністів. Він радив їм памятати на „троянського коня", себто намагатися хитрістю здобувати робітничі організації, і, влізши в ті організації, контролювати умірковані нереволюційні робітничі ементи, вживаючи їх для комуністичних цілей. Часопис „Правда", згадуючи про це, каже, що це є тепер зазив до всіх комуністів у світі, щоб поступали так, як це зясував Дімітров.

Дехто вважає такий визов дуже небезпечним, бо він вдаряє такі організації як Американська Федерація Праці. А інші твердять, що промова Дімітрова й зазиви Третього Інтернаціоналу є тільки пустими словами, бо Комінтерн не має ніякої сили і ніякого значення в світі, бо від 1928 р. навіть не скликував конґресів.

Американський кореспондент Волтер Дюренті каже, що правда щодо цього буде десь по середині. Твердить, що большевики таки намагаються гальванізувати Комінтерн, щоби при його помочи повести кращу боротьбу з фашизмом, якого вони найбільше бояться.

НЕ ПЕРЕДАЛИ ПРОМОВИ ШАХТА.

БЕРЛІН. — Д-р Гяльмар Шахт, міністер економії, запротестував разом з Ґітлером проти цього, що німецька преса сцензурувала його промову, в якій він виступив проти ексцесів, звернених проти Жидів. Промову сцензурував д-р Йосиф Ґебельс, міністер пропаґанди. Справа та стала предметом нарад на міністерській раді. Кажуть, що нібито Шахт подався навіть до димісії. Та ті, що визнаються у справах, переконані, що все буде далі по давньому. Протижидівська кампанія ведеться далі.

ІТАЛІЯ ЗАЛЯКАНА СТАНОВИЩЕМ АНҐЛІЇ.

РИМ. — Італійська преса здержалася цілковито з коментарами з приводу розбиття конференції, яка мала поладнати в мирний спосіб спір між Італією й Етіопією. Зроблено це тому, що Велика Британія радить тепер над тим, яке їй заняти становище супроти Італії. Це турбує Італію. Зате Лігою націй вона цілковито не журиться.

ЕТІОПСЬКИЙ КОРОЛЬ ЗАПЛАКАВ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський король Селасі зійшов зі свого золотого трону, сів на звичайне крісло й почав розмову з кореспондентом Асошіейтед Прес. Зі сльозами в очах говорив, що конфлікт Етіопії з Італією може довести до великої катастрофи, яка зачипить цілу людськість, бо це буде конфлікт між білою расою і чорною. Якщо тільки вмішаються в цей конфлікт інші держави, матимемо 1914 рік, а міжнародні договори матимуть стільки вартости, що слово злодія. А якщо прийдеться Етіопії битися тільки з одною Італією, казав Селасі, то Етіопці дадуть собі з тим раду, бо вони є народом патріотичним.

ПОКАРАЛИ ЗА НАДУЖИТТЯ СПОВІДАЛЬНИЦІ.

БЕРЛІН. — Покарано гривною в сумі 500 марок католицького священика о. Гороба за те, що, як подає прокуратор, о. Гороба радив жінці, що сповідалася, не давати сина до наційських таборів праці. Жінка передала ту пораду чоловікови, а той подав це прокураторії. При розправі о. Гороба заявив, що він підпирає теперішній німецький режім, але мав інформації від свого епископа, що в наційських таборах не дбають про релігійне виховання молоді. І тому дав таку пораду. На розправі явився о. Гороба як воєнний ветеран з усіми воєнними відзначеннями. Суд узнав, що о. Гороба надужив своїх прав як сповідник.

ГОТОВО ПРИЙТИ ДО ЗАМИРЕННЯ З ВАТИКАНОМ.

ФУЛЬДА (Німеччина). — Скінчилася конференція католицьких епископів Німеччини. Заповідають, що вислідом цих нарад буде закінчення боротьби між церквою і державою. В тій справі будуть поведені нові переговори між Ватиканом і наційським урядом.

ЖИДИ НАРІКАЮТЬ НА АНҐЛІЮ.

ЛЮЦЕРН (Швайцарія). — На Сіоністичнім Конґресі виступив палестинський робітничий провідник Давид Бен-Ґуріон з острим нападом на уряд Великої Британії за те, що не допускає Жидів до Палестини, особливо тих, що терплять у Німеччині. Положення Жидів у Німеччині порівнав він з часами еспанської інквізиції.

ПРИДЕРЖУЮТЬ ЗЛОЧИНЦІВ.

БЕРЛІН. — Міністерство справедливости подає, що держить у тюрмах понад 2,000 налоґових злочинців, щоб здержати їх від поповнювання злочинів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЛЯ ДОКАЗУ НАШОЇ КУЛЬТУРНОСТИ

Пригадуємо ще раз справу статистичних дат, які хочемо помістити в Пропамятній Книзі У. Н. Союза, а які відносяться до наших громад в Америці.

Досі ми не маємо ніякої, навіть приблизно переведеної, статистики, з якої можнаб пізнати, скільки є нас в Америці і який ми представляємо собою доробок. Видаючи Пропамятну Книгу У. Н. Союза, ми взяли на себе завдання допомогти розвязати цю проблему. І тому рішили, що коли будемо передавати в Пропамятній Книзі історії наших відділів, подамо заразом і коротенькі дати принаймні з тих громад, у яких знаходяться відділи У. Н. Союза, не відмовляючи місця, річ ясна, й історії інших українських громад, якщо тільки знайдуться охочі такий матеріял зібрати й нам надіслати.

Стверджуємо, що по сьогоднішній день одержали ми більші чи менші звідомлення з **91** наших громад в Америці. Та до цього додамо, що У. Н. Союз має свої відділи в **224** місцевостях. З того виходить, що є ще дуже багато українських громад, у яких живуть наші Союзовці, а з яких не надіслано навіть тих кілька дат, що їх вимагає той квестіонар, який уже оголошувано в нашім часописі кількома наворотами. Додамо, що ми теж оголошували громади, які такі відповіди нам надіслали. Тому громадяни добре знають, чи їх громади у списку є, чи їх нема. А як нема, то треба тепер подбати, щоб матеріяли зібрати і їх вислати.

Хтож це повинен зробити? Може це зробити секретар відділу. Може зробити хтонебудь з відділових урядників. Може зробити хтонебудь з письменних і свідомих Союзовців. Може це зробити дяковчитель. Може це зробити священик. Тільки одного не повинно бути. Не повинно бути громади, в якій не знайшовсяб ні один культурний Українець, що не розуміє би, що це обовязково треба зробити для добра загальної справи, на те, щоб ми довше **не стидалися** перед Американцями і всіми культурними людьми тут і в старім краю, що ми навіть **не є в силі себе обчислити і пізнати, хто ми є в Америці і яку культурну та матеріяльну силу собою представляємо.**

Певно, що обовязок сповнення цього завдання спадає в першу чергу на тих, що вже за своєю освітою повинні розуміти вагу такої роботи. Колиж є такі люди по громадах, а цього не розуміють, тоді годі їх уважати за дійсно освічених і свідомих Українців.

Український робітник, який зрозуміє потребу такої статистики, виявить себе культурною і патріотичною людиною. Тому хай він не жде на нікого, а хай береться сам за роботу і, порадившися з іншими, хай збере потрібний матеріял, а зробить тим добру і патріотичну роботу.

ЮВИЛЕЙ МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО

(Надіслане з Галичини).

Ви певно здивуєтеся, чому саме я взявся писати за ювилей митрополита Шептицького, знаючи мене з моїх радикальних поглядів, як і того, що завжди боровся з клерикалізмом. Та пишу тому, що вважаю, що митрополит Шептицький є визначною громадянською особою, яка заважує багато на нашім громадськім житті. Нема сумніву, що він положив великі заслуги на багатьох культурних ділянках. Але в політичнім житті не всі його потягнення треба вважати доцільними. На мою думку, не робимо ніякої доброї прислуги народній справі й церкві, а навіть таким особам як митрополит, коли обмежуємося до самих похвал, а не розбираємо діяльности як людини з усіми її добрими сторонами і помилками. Теж не є добре, коли не здаємо собі справи з епохи, в якій дана особа виступає, чи з того середовища, з якого вона вийшла й з того духу, в якім була вихована, бо тільки, взявши під увагу всі ті обставини, можна справедливо оцінити якусь особу, а в нашім випадку особу митрополита Шептицького.

Митрополит Андрій Роман Олександер ґраф Шептицький скінчив цього року 75 літ життя та 35 літ свого епископства. Митрополія галицька знала вже одного Шептицького, а то в 18-му століттю. Був це очевидно Поляк, як Поляками були наші митрополити ще й у першій половині минулого століття. У всякому разі ще преед сто роками св. Юр був майже вповні перейнятий польським духом. Він вів цензуру „руских" книжок і тому не дозволив на збірку творів Шашкевича і його двох товаришів, так, що вони її аж пізніше мусіли видати в Будапешті під заголовком „Русалка Дністрова". Та коли готові вже примірники приїхали до Львова, св. Юр сконфіскував їх і запроторив на святоюрський під, звідки вони щойно у 80-тих роках минулого століття припадково зістали виратувані.

В р. 1848 розрухався нарешті і св. Юр і тоді його крилошани відограли дуже визначну ролю. Однакож простої дороги до народу вони не знайшли, потонувши незабаром у кацапстві.

Галицька митрополія має величезні, головно лісові, маєтки та величезні доходи з них.

І заходить питання: Що роблено з тими доходами? Яка користь з них була нашому народови?

Управниками тих дібр були зправила чужинці, головно Поляки, котрі жили собі справді по князівськи. Але і до рук митрополитів впливали величезні доходи. Щож вони робили з ними? Чи помагали народнім інституціям, чи удержували бурси, або стипендистів у заграничних високих школах?

Про це не лишилося ніяких слідів, ні доказів; знаємо тільки такі річи, як те, що митрополит Литвинович був великий смакун, котрий спроваджував із заграниці найдорожчі присмаки й вина і влаштовував пишні бенкети. Були і такі митрополити, що за євою уодовість ставали кардиналами і запомагали лише свою „фамілію", між котрою траплялись і здецидовані хруні.

Бувший доктор прав і австрійський поручник Андрій Шептицький — це явище дивне і цілком своєрідне. Він є родом Поляк, а його мати — дочка відомого польського автора комедій, анекдот і віршів, графа Олександра Фредра. Не маємо його споминів і не знаємо докладно причин, чому він повернувся до народу, до котрого колись належали його предки. Повернувся він до нашого народу і його обряду, знаючи згори, що, маючи дуже сильні плечі, він мусить відограти в гр.-кат. єрархії визначну ролю. І відограв: вступив до Василіян і скінчив студії у Римі. Був це гарний, стрункий, мов ялиця, мужчина, спосібний, а ще до того „ґраф". Тому міг легко відограти велику ролю у т. зв. „великім світі". Та він цей світ покидає і йде до монастиря.

Досить, що ще молодим чоловіком стає гр.-кат. епископом у Станиславові, а кілька літ пізніше митрополитом у Львові. Знав він добре, що не скоро здобуде в Українців довіря, але все пододився коректно й тактовно, так, що під національним оглядом не можна йому було нічого закинути.

Одначе раз випав, і то цілком непотрібно, з ролі, коли скритикував дуже гостро замах на намісника Потоцького в квітні 1908 р. Митрополит натаврував методу такої боротьби що було вповні зайвим, бо це діло виконувала прокураторія. Відповів тоді ґр. Шептицькому в австрійськім парляменті дуже гостро посол д-р Кирило Трильовський. Той виступ митрополита захитав тоді його престіжем.

Одначе можливе і це, що Шептицького якісь „сфери", або якісь інші причини примусили до цього виступу. Та митрополит скоро затер сліди цього виступу своїми культурними ділами.

І так зробив він для української культури незвичайно багато, фундуючи „Український Національний Музей". Він спровадив до Львова (в 1912 р.) й удержував славного маляря О. Новаківського, піддержував матеріяльно й інших визначних мистців (навіть і православних) та давав декому з них стипендії на студії за границею. Причинився він грошево також до оснування „Земельного Банку у Львові" і виратував його з халепи, коли державний польський банк виповів йому кредит.

В часі московської навали не полишив митр. Шептицький своєї пастви і не втік, як еп. Хомишин до Відня, але сміло виступив на церковній проповідальниці, за що й поїхав на московське заслання, з котрого аж революція його звільнила. І якаж ironія долі! І Поляки інтернували його, а в його обороні в канадійсько-українській пресі виступав галицько - український радикал!

Розбіжність думок панує тепер і в церковних кругах щодо церковної політики митрополита, спроваджування з Бельгії монахів-чужинців, целібату і т. п. Та одно можна сказати, що доперва будучність зможе сказати і щодо цього своє останнє слово. А теперішність може ствердити, що митрополит Шептицький, хоч вийшов з польського середовища і панського роду, вернувся з переконання і почуття до того народу, до якого належали його прадіди, і тому народови за своїм найкращим розумінням вірно служить.

Юрій Горовенко.

Р. В.

ЯК ІШЛИ В БІЙ, ТО СПІВАЛИ...

Людина фіксує свої рефлексії на всякі події особистого і збірного життя підчас своєї безустанної боротьби з природою за існування перш усього в пісні. Пісня зродилася з цеї боротьби і стала невідступним товаришем людини в часі її долі й недолі. Коли уложити пісню якогось народу в її историчному порядку, можна немов у дзеркалі побачити його життя й буття. Можна слідити на ній розвиток народу, його упадок, зрив. Можна відтворити собі образ психіки народу в даному часі, бо пісня, являючись раз як наслідок подій, раз як образ психічного наставлення у підготовній фазі його до подій — тобто як певного роду причина, стала тим цілющим джерелом, з якого народ черпав або потіху і пільгу душевну у время люте, або заохоту і силу до дальшої боротьби. Пісня є не лиш зітханням збірної людини по невдалій боротьбі, але й боєвим окликом перед боротьбою. Отак своїми прикметами набирає пісня незвичайної ваги як чинник, що грає велику ролю у формуванні психіки мси, а перш усього — молоді.

В першій мірі залежна є пісня від ґеоґрафічних і історичних умовин. Вони лишають на ній нестиральне тавро. Вони звужують або розширюють її чуттєвий пульс, надають їй своєрідну ритміку та цілу скалю почувань. Вони формують ті її прикмети, які відріжняють її, як північню від полудневої, як східню від західньої. Тому теж приходиться говорити і про українську пісню. На тому відтинку культурного розвитку стоять Українці на першому місці. Наша пісня це найбагатша скарбниця народньої творчости.

На степовому полі, буйному в життя, під синім небом України зродилась вона — така сама зворушлива і глибока, як легіт і свист буйного вітру, така сама палюча, як жар промінів сонця, така сама сильна, як грім Дніпрових порогів, і така сама химерна, як карпатські верхи Наддністровя...

Положення піль України судило її тверду долю. Століттями спливають її простори кровю синів Чорнозему. Жорстоку життєву школу призначила історія тій чайці, що вивела дітей своїх при битій дорозі. Ці умовини ввели найсильніше хвилювання чуття в пісню. Вони поглибили та розширили до найдальших меж елемент траґізму в українській пісні.

Це прекрасний плач Ярославни, це пінія скоморохів часів княжої експансії чи внутрішних крамол, це ридання матері, якій орда розтоптала маленькії діти, це голос лірників про плач козаків у турецькій неволі, чи смерть чумака на степу, це врешті й останній погляд погорди Байди, що гине, зачеплений за ребро гаком, не день і не два і не одну нічку...

Заховані батьками журливі нотки в пісні або облекшують біль, дають моральну піддержку у траґічних часах, або своїм глибоким траґізмом придушують волю, спроваджують апатію. Та є ще той другий рід пісні, яка зродилася під ритм історичних світлих поривів народу. Бадьорою скалею будить вона захоплення і волю до життя, родить завзяття у бунті проти насильств Історії. Вона є джерелом надійної праці, ступенує життєву енерґію. Вона затіснює племінну і національну спільноту у психіці мас, активізує волю нації до життя. Тимто її, бадьору пісню, треба плекати.

Жиємо в часах, де в нас характеристична для сонливих етапів „у сусіда хата біла"... чи там „щож я буду бідний діяв" вже замовкає. Забувається бідкання „бідного сусіда". Прогомонів безслідно вже і хоробливий пацифізм з „Мир вам браття". У формуючий зміст думок молодого покоління входять бадьорі елементи пісні лицарських, героїчних періодів. Пісня, яка злопотіла крильми знад розбурханих хвиль Чорного моря — з байдаків козацької акції, яка зродила там за Дашевом під Сорокою, яка сколихала спокій Карпат бадьорим ритмом „А ми тую червону Калину...", — вже 20 літ лунає. Це пісня про юних лицарів, що як ішли в бій, то співали і за Велику Справу зі співом умирали...

(„Перемога").

МОЛОДЬ І ПОЛІТИКА

Чи молодь повинна заниматись політикою? Питання старе, як світ, й старі, як світ, дві зовсім відрубні на нее відповіди: одна що так, друга, що ні. Ми голос свій прилучуєм до першої відповіди з тим, що з місця відкидаємо так звану пайдократію, себто перевагу в громадянстві розхристаної, необдуманої, невідповідної політики молодечих загорільців, політику, накидувану згори й піддержувану великим вереском і палкою. Така пайдократія це дуже часте явище у недержавних націй, які дуже часто не мають ніякої екзекутиви над реальними проявами свого громадського життя.

У недержавної нації все є політикою, що дотичить збірного її життя. Політикою є найменша крамничка, найменший дитячий садок, кожний громадський радний, війт чи секретар ґмінний. Хібаж може у такої нації стояти осторонь політики молодь?

Иде лиш про те, в якому виді і в якій мірі має молодь політикою заниматись.

Цілий молодечий період життя людини, це період підготови до зрілого творчого життя, це період науки, чи теж засвоювання собі досвіду добутого й нагромадженого дідами й батьками. Без засвоєння собі того досвіду й науки молода людина не булаб здатна дати собі раду в щоденній життєвій борні за кусок хліба, не булаб здатна творити цінности, що сталиб опісля досвідом для потомків.

Те саме відноситься до політики, де підготова й досвід грають чи не більшу ролю, як в інших ділянках людської діяльности й творчости.

Отож молодь повинна брати участь в політиці лиш настільки, наскільки це звязане з підготовою і з вишколенням її до пізнішої зрілої відповідальної політичної діяльности і боротьби. З того виходить, що не може вона мати вирішного впливу на біжучу політику, а тим більше тією політикою керувати, на що вона часто, як це приміром має місце у нас, заявляє свої претенсії. Таке керівництво без відповідного політичного знання й досвіду, оперте лиш на горячім почуванню, може завести націю над беріг пропасти, обезкровити й обезсилити її, вирвавши з неї або позбавивши на довгі літа найкращі, найактивніші і найбільш жертвенні елементи.

Свою політичну діяльність повинна сама молодь трактувати як політичний вишкіл, підчас якого вона в першу чергу добуває, а потім поширює і поглиблює так дуже потрібне в політиці теоретичне політичне знання. Опісля що є чи не найважніше, цей вишкіл має навчити й призвичаїти молодь до твердої громадської дисципліни, має виробити, висталити й загартувати характери, без яких не може обійтись ніяка серіозна, творча й успішна політика, та яких нам так дуже брак.

Поширювати й поглиблювати свої теоретичні політичні відомости, навчитися строгої громадської дисципліни, виробити в собі сильний характер — ось ті найважніші завдання тієї частини молоді, що хоче посвятитися громадській праці, що хоче стати хосенними громадянами, а може багато з них добрими політичними провідниками своєї нації.

(„Батьківщина").

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

29

І коли дійшло напруження до такого стану, що обидві почервоніли й їм забивало дух, не лишалось бабам нічого, як вчіпитись одна другій пазурами у коси, і так напираючись, вони лишень янчали.

До них ще прилучився ввесь бабський актив... Одні за Мотрю, другі за Велітку, але партія останньої переважала. Чоловіки надривали з реготу животи і до бійки не втручались. Тільки Іван Гуц та ще кількоро йому подібних забігали, то звідти, то звідти, щоб і своїх пять грошей до загальної бійки підкинути... Скоро Мотрі потекла з носа юха... Хустина її злізла на праве ухо, як у якого козака... Вона боронилась дуже уперто, але Велітчина партія так налягала, що витримати було годі.

Іван Гуц якось запіткнувсь, полетів, а на нього звалилась ціла купа баб і він на ціле горло верещав...

Бачучи таку картину, Матвій сплюнув і відійшов на бік. За ним вийшли Єлисей, Харитон, Ковальчук, Мартин і з пару десяток інших.

— Ходімо краще просто до банку... Хай чубляться — сказав Матвій.

І чоловіки відійшли. За колотнечею та пітьмою (бо уже вечоріло) бабня не помітила відходу чоловіків і коли партія Мотрі була переможена, коли на полі бою лишились тільки пошматовані хустки тощо, і коли неодин дядько голосно сякав носа, а Гуц вирівнював потурбовані ребра, то ні одного з поважніших господарів на місці вже не було. До того вибіг з покоїв той саме тоненький, що розмовляв з Матвієм, панок і заявив, що як не втихомиряться, то він скаже випустити на воюючу масу собак. Це вплинуло.

Оглянувшись сюди, туди і, зобачивши, що навколо вже нікого не видно з „отих главарів", Мотря заверещала і затурбувалась, що „вони" втекли і хочуть без неї зробити списки...

— Аа, дивись мені його! — Повтікали, різун їх матері! — і мерщій посукала куцими ногами, плутаючись у довгій роздертій спідниці, в напрямку Шинковецького кутка, до банку. За нею почимчикувала уся її варта. А решта, кому не треба було йти „записуватись" і які прийшли собі так задля розваги, пішли додому.

Іван Гуц, клецаючи задріпаними крилами фраку, які сягали йому майже до пят, пошкандибав і собі до банку.

Починав накрапати дощ.

* * *

Списки складали до півночі. Будинок кооперативного банку не вміщував таку спусту народу, а тому всі, хто прийшов найпізніше, мусіли чекати на дворі та киснути під дощем. В числі останніх опинилася, розуміється, і Мотря Несториха. Вона пробувала була і тут бунтувати, але їй досить впевнююче заявлено, що коли не втихомириться, пошлють її під три чорти... Після чого нічого іншого не залишилось їй, як втихомиритись і, шмиргаючи носом, тихо плакати собі в кулак.

— Вони хіба знають оті камлії, оті... оті тюхтії, що мене болить? Вони хіба можуть знати? А відки їм це знати? Віддалась за оту каліку, отого чортового горба Нестора. Смердів, смердів, хирляв, хирляв і одно тільки знав, що ночами спати не давав, та дітей робив. А тепер. А тепер маєш. Він там зогнив, а ти тут з дітьми з голоду пухни. Коли б яку півдесятку набути, думаю. А тут хіба за тими багатіями, що попнеш... Клуньчину думаю продати, ялівку продати, яблук з пару десятків пудів продати, може б воно чоловік зігнав на ту півдесятину... А і без клуньчини біда. Де тоді яку мізерію, що Бог дасть, зложити? А як то тяжко прийшлося, поки її злабудали. Плечі нераз облазили від носіння з Бущенщини кроков та бальків. Все на плечах виносили...

— Ой, видно та баба хоче дістати по мармузі, — заявляє хтось зпереду з натугою, повертаючись назад.

— Чи вам, тітко, часом Бог дасть, не заціпить?...

— Ага! Заціпить — було її останнім протестом. До півночі чекала і плакала вже мовчки. А вписали її на півдесятину десь в середині. Матвій, який керував списом люду, витягнув її до переду і перед її очима на якомусь 74 чи 5 місці вписав її. Але додому вона пішла, аж коли розійшлися всі. Ще візьмуть та й одурять. Ні, вона вже краще сама допильнує.

(Далі буде).

Я НАПИШУ ДО ТЕБЕ ЛИСТА

Я напишу до Тебе листа
Як до брата, до рідного друга.
Мені в Підкарпатті минають літа —
Ти заслуханий в пошуми Буга.

Я опишу Тобі, як у нас
Зпоза хмар пробивають проміння,
Як молодь сповняє великий наказ,
Які на дорозі стрічає каміння.

Я опишу Тобі, як в серцях
Розцвітає велика надія,
Який собі молодь обрала в нас шлях —
І всі найновіші події...

Я напишу до Тебе листа,
Бо нам хочеться знати так дуже,
Як там на Волині іде в Вас життя,
Ти відпишеш мені. Правда, друже?!

Маруся Гуцулка.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

— Знаєш, я маю золоту медалю за маратонський біг, дві срібні медалі за лещетарські скоки, срібну чашу за мистецтво в боксі й золотий годинник за плавання.

— О, то з тебе аж такий спортовець?

— Ні, я є власником льомбарду.

ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ!

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНО-СОБОРНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ТОВАРИСТВА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

УЛАШТОВУЮТЬ

ДЕРЖАВНИЦЬКУ МАНІФЕСТАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

В НЕДІЛЮ 1-го ВЕРЕСНЯ 1935 Р

в Карнеґі Гол, при 7-мій Аве. і 57-мій вулиці у Ню Йорку

В НАЙКРАЩІЙ КОНЦЕРТОВІЙ САЛІ В НЮ ЙОРКУ.

ПОЧАТОК ТОЧНО 8-ма ГОДИНА ВВЕЧІР!

ТІКЕТИ В ЦІНІ ВІД 75 ЦНТ. ДО $2.00.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЄ! — Наша Вітчина на шляху руїни! Відвічні вороги скували в кайдани Україну, грабують її величезні багатства, руйнують навіть нашу прадідну церкву. Одним словом, ціле життя Української Нації закував ворог у кайдани насилля й терору! Українська Еміґрація мусить подати помічну руку своїй Вітчині! В Европі назрівають події, які можуть потрясти основами Европи та цілковито змінити її політичну карту. На цей момент ми мусимо бути приготованими та готовити вже тепер всі свої сили до боротьби за остаточне визволення з ворожого ярма, бо ніхто крім нас самих не возволить України. Тому не сміє бути ні одної орґанізації, ні одної ґрупи, якіб відтягнулися від цього великого національного обовязку, яким є ДЕРЖАВНИЦЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ!

Тікети можна дістати: в Ню Йорку в домівці ОДВУ та в канцелярії Укр. Нар. Дому, в ґросерні п. Бойчука, 228 Ave. B; М. Сурмач, 103 Ave. A; в Нашім Базарі п. Задорецького, 151 Ave. A.

Джерзи Сіти: в офісі „Свобода".
Асторія: в п. Кривеня.
Бронкс: в п. Найдана й Короля

Бруклин: в Володимира Цісика, Катерини Баран, п. Сенюти.
Пасейк: в п. Швеця й п. Припхана
Елізабет: в Варвари Безкоровайної й в Центральнім Комітеті.
Озон Парк: в Олени Швед і Павчака.
Джемейка: в пі. Мельничук.

Стейплетон: в Григорія Монастирського.
Ірвінґтон: в Юлії Юревич.
Також усі Сотні Чорноморських Січей мають тікети до розпродування.

За Президію Маніфестаційного Комітету:
В. РІЗНИК, секр.
P. O. BOX 13, Sta. D, NEW YORK, CITY.

Анатоль Курдидик.

ЯК ЖИЛО ГАЛИЦЬКЕ СЕЛО ЗА ПАНЩИНИ

(Що можна було вичитати в старовинних метриках одного села).

—o—

Підчас побуту в селі Виспі, рогатинського повіту, 1933. р. мені довелося наткнутись на метрики з сіл Виспа, Любша й Мелна (всі належать до парохії Виспа), що починалися з 1784. р. Тоді мені прийшло на гадку переглянути й порівняти найстарші десятиліття цих метрик у тій надії, що, може, на основі їх, мені вдасться змалювати собі картину з побуту нашого села за панщизняних часів.

Я провірив тільки півтретття десятка літ у метриках народжених, шлюбів і померлих села Мелни (від 1784—1810). Та вже й це впевнило мене, що старі метрики, колиб їх прослідити вважно, далиб багатий матеріял до життя нашого села за панщини; що на основі цих метрик можнаб собі сяк-так відтворити картину побуту нашого села в тих часах.

*

Щож вичитав я, і до чого дійшов, слідкуючи за старими метриками села Мелни?

Передовсім у тих часах наші села були маленькі й мали зовсім інший вигляд. Село Мелна, що має тепер до 60 господарств, мало тоді ледви 30. Сьогоднішнє село Виспа, де, правда, є сліди замку й ровів, а частини села звуться „Базар" і „Передмістя", було тоді містом.

Про це свідчать дописи священиків про заняття людей. Коли вони були з Мелни, чи з Любші — то вони „RUSTICI" (селяни), колиж із Виспи, то „OPPIDANI" (міщани), або — з міста Виспи (метрики писані по латинськи). З таких самих дописок про заняття довідуємося, що на селі були тоді й т. зв. „NOBILES" — шляхта, далі „CANTOR" (дяк), „MALENDISARII" (мельники), „IURATI" (радні), „OECONOMUS" (економ), учитель, мандатор (щось нібивійт) і врешті „REVERENDI" (всечесні) — священик і його родина.

Усі ці люди жили між собою тісно. Пізнаємо це з того, що селяни, священики і їх жінки, мельники, дяк і шляхта взаїмно собі кумують, женяться між собою та бувають свідками підчас шлюбу. На основі метрик можна, напр., ствердити, що дружина парохів (н. пр., Готровського, пізніше Стисловського й Ґурніцького) тримають доволі часто селянські діти до хресту (Стисловська навіть двічі в одній родині, коли перший похресник помер). Воно й не диво, коли зважити, що, н. пр., о. Готровський мав за жінку селянку, його син одружився з селянкою, та що взагалі тодішнє духовенство не далеко відбігало від села. А тож священики були самоуки, привчались коло старших та опісля здавали якісь іспити, а часто не були навіть звільнені від панщини. Мабуть такі життєві умови й єднали їх з селянством. Винятком були мандатори й економ — представники громадського уряду і двора. Нема випадку, щоб вони були кумами, або женилися з селянками. Є випадок у метриці, що мандатор хрестить сина, він був жонатий із попівною, і за кумів у нього був директор школи і дружина священика з сусіднього села. Деяким поважанням тішилися й мельники (в нашому випадку вони мешкали на присілку Березівці). Вони мали своє замкнене коло, женились і кумували між собою. В метриці священики дуже докладно зазначують їх фах на назвища жінок, що, всупереч до назвищ селянських жінок: Готриха, Ломаджиха, Савулиха й т. д., мають назви на -ова, н. пр., Крупкова.

Як виходить із метрики шлюбів, селяни побиралися тоді дуже молодо. Більшість новоженців має до 20 років життя, один навіть — 17, а їх наречені часто — 15—16. Побиралися, здебільша, в осени, а тоді є випадки, що на одну неділю випадає й по 2 весілля. Так, як сьогодні, хлопці з Мелни женилися на сусідні, навіть далекі села, а й сусідські парубки женилися з мелненськими дівчатами. Тоді між свідками при шлюбі бував звичайно один зі села, другий — чужий. Можна здогадуватися, що й чужі гості бували тоді на весіллях і що весілля проходили буйно. А проте є роки, — і по два за чергою — коли в селі не було зовсім весіль. Від рр. 1809—1815. не було в селі ні одного весілля. Це тому, здається, що тоді були наполеонські війни, й молодь була у війську. В тих роках є далеко менше й уродин дітей, як звичайно.

На основі тієї старої метрики можна ствердити, що і вдівців і вдовиць побиралося дуже мало.

*

З метрикальної книги можна ствердити, що рогатинського повіту не було, що цілий він належав до бережанського „бецирку", що на його чолі стояв „KREISHAUPTMANN" (староста округи). Він висилає на села окремого контрольора, чи панотці ведуть якслід метрики, і перший підпис такого контрольора знаходимо в метриці під 1808. р. Це якийсь „Hauptmann" (сотник) Страйхер, хоч пізніше контролюють метрики й „LEUTENANT" (четарі). Крім цього, в метриці зустрічаємо підпис декана, що часто, більш-менш що два роки, теж приїздив на контролю метрикальних книг.

Мусимо замітити, що хоч інструкція (вказівки) щодо ведення метрик погрожує священикови за кожну помилку в них карою 4 польських золотих (ця інструкція по польськи й по німецьки), то проте метрики ведені недокладно. Раз записано як слід походення, рід і становище осіб, то знов інших ні. Назвища поперекручувані з польська (поруч записувано дійсне, напр.: Ґурнік і Гірник), дівчата часто записані за жінки (Ломаґова) і т. д. Ясна річ, усе це утруднює робити якісь певні висновки.

Найстарша метрика народин села Мелни починається 1784. р., й перша записана в ній дитина — дочка Івана Ломаґи, Ірина, що побачила світ 5-го травня 1784. р. Запис про дальшу дитину, сина Гаврила Лаби, Юрія, доводить, що в тодішньому містечку, тепер селі, Виспі жили міщани й селяни. (Його мати Олена — селянка з Виспи, а кум Яків Білий — міщанин)...

Дітей родилося назагал багато. Коли зважити, що в Мелні було тоді 30 господарств, то 12—14 дітей, що їх родиться щорічно — доволі велике число. Смертність серед дітей невелика, коли брати під увагу їх скількість; але велика, — коли числити дитячих мерців на загальне число небіжчиків: за перших 10 років у метриці дітей умерло всього 10 (від 1—10 року, але мерців у тих самих роках було всього 27, отже що третій мерлець — дитина.

Як відбувалися тоді хрестини — не знаємо. Та за тим, що кажуть метрики про кумів, можемо здогадуватися, що вони бували досить гучні, батьки-селяни просять нерідко на хресних батьків для своїх дітей шляхту, мельників, дружину пароха. Правда, щоби був хто селянам кумом із двора, вчитель, мандатор, із метрик не виходить. Також нема записаних у метриках дітей тих людей — вони видко хрестили діти в костелі.

Тодішні батьки переживали нераз тяжкі хвилини й великі клопоти. У 1788. р., напр., була в селі пошесть „FEBRA CALIDA" (зимна пропасниця), що забрала багато дітей, не перебираючи, старших чи молодших; в серпні 1797. р. лютувала дезинтерія з багатьома жертвами в дітях. У 1804. р. зазначена якась пошесть „біль голови", на яку померли 3 особи (дві в одній хаті), але що це за недуга — невідомо; може — тиф. В 1831. р. й 1855. багато жертв ухопила холера — нераз забирала по кілька з одної хати, а так умирало по кільканацять на день...

Дуже цікава справа з тодішнім парохом Мелни, о. Алексієм Готровським. В 1794. р. вмирає йому 4-літня донечка Юльця на шкарлятину, в найближчому році родиться йому донечка Тетяна; рік пізніше він умирає, маючи 100 літ, та кілька місяців після його смерти родить його жінка — вдова, донечку Анну... Взагалі метрика виказує, що тодішні люди були здорові, що їх умирало небагато, пересічно 3 на рік. Є роки, коли в селі нема ні одного мерця. Більшість мешканців доходить до дуже поважного віку: діди понад 75 літ у тих часах не рідкість. Цікаво теж, що молодь у повному віці майже не вмирала; за прослідженних 26 літ ми не зустріли (крім жертв пошести) ні одного в 15—30 році життя. Зате вмирали діти-немовлята та старші діти, а були випадки, що до року гинуло їх по 2 і 3 в одній хаті. Звичайно люди вмирали природною смертю. Та серед причин смерти знаходимо хвороби, напр., анґіна, задуха, коклюш, простуда, кольки, спухлятина й навіть пошести, що в короткому часі забирали по кілька жертв. Під 1806. р. записаний один мерлець, що згинув наглою смертю — „випадково вбитий"...

Село так узагалі було моральне. Першу нешлюбну дитину метрика уроджених записує аж у 1803. р. Тодішній парох, о. Сцісловський, залишив у її записі рубрику „батько" порожньою й почав був у ній щось писати, але так на перші букві „P" і скінчив...

*

Отсе короткий і скупий огляд життя одного галицького села за панщини, зроблений на основі метрик. Тепер, коли Виспа з містечка зробилася селом, Мелна — двічі така велика, коли нема в ній ні одного назвища колишніх шляхтичів і нема ніяких згадок та документів про побут села в панщину, навіть ці скупі вістки кидають трохи світла на тодішнє життя селянина.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРЕСЛАВ, ПА.

Новий У. Н. Дім.

Заходом кількох свідомих Ураїнців збудовано в нас величавий Український Народній Дім, найбільший в околицях Вілкс Баре і Скрентону. Дещо ще не докінчено, бо в нас велике безробіття у майнах. Та, не зважаючи на важку скруту, ми поступаємо вперед і сподіваємось укінчити загальне діло в кількох місяцях на славу цілій околиці. Покажемо, що може зробити горстка людей, якщо береться щиро за діло.

Не хочу наводити імен тих людей, бо саме діло їх похвалить, а слова без діл нічого не варт.

З початком вересня відбудеться в нас відслонення нової сцени, яку малює наш артист Дмитро Захарчук. Сцена малюється в чисто українському дусі і здається, що чоловік у рідному краю, як споглядає на ті помальовані полотна, з яких чарують око пишні види наших рідних сторін.

Сподіваємося, що тепер настане в нас ще живіше життя, бо в У. Н. Домі будуть мати Українці де зійтися, щоб краще зорґанізуватись і спільно працювати для добра нашої еміґрації й нашої України.

Один з громади.

KRUEGER'S
перший, що дав пиво й ейл у
KEGLINED бляшанках
БЛЯШАНКА
МАЄ 12 УНЦІЙ — ТАКСАМО, ЯК ФЛЯШКА

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член від. 334 У. Н. Союза в Клівленд, О., складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $15, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Григорій Романів.

Зустріли чоловіка розбійники. Один каже: „Заріжмо!" другий каже: „Повісьмо!" А той чоловік: — Робіть, каже, люди добрі, як краще.

ЗМІНА ЗАКОНА ПРО ВІДШКОДУВАННЯ.

Реформу, за яку велась довга агітація у стейті Ню Йорк, доконано через ухвалення поправки до закона про робітниче відшкодування, котра ввійшла в життя 1. липня 1935 року, дозволяючи тілесно ушкодженим робітникам підчас праці вибирати собі лікарів для лікування свого недомагання в ціли одержання відшкодування.

Приблизно одна четверта частина з двацятьох тисяч кваліфікованих лікарів у стейті Ню Йорк дістала уповаження заниматись лікуванням ушкоджених робітників для одержування відшкодування, та обчислено, що евентуально коло половини стейтових лікарів дістане уповаження до виконування згаданих функцій.

Назначений говернором Леманом комітет з лікарів, що репрезентує Стейтове Медичне Товариство, зладив поправку для особливих цілей, а саме спосіб нищення медичних надуживань при відшкодуванню робітників, як недостаточне або непотрібне лікування, зворот частини або знижування лікарських оплат, посередництво та піднимання справ.

Хоч робітник тепер має право вибирати собі будького уповажененого лікаря до лікування його тілесного ушкодження або занедужання з праці, то підприємець може запропонувати уповаженого лікаря робітникови, а коли ушкоджений робітник повідомить працедавця на письмі, що не бажає собі вибирати лікаря, тоді підприємець мусить точно занятися справою лікування через уповаженого лікаря.

Підприємець або його асекураційне товариство є відповідальне за виплату належитости уповаженого лікаря, але коли робітник через помилку або вмисне заангажує неуповаженого лікаря, тоді сам ушкоджений робітник платить належитість такому лікареви.

Поступування лікаря у справах робітничого відшкодування не може відтепер мати нічого спільного між ним, асекураційним товариством або підприємцем. Завданням компетентних лікарів, ділаючи як урядовці стейту та представники громадянства, це справа оглядин і ревізій хворого.

ФЛІС.

За давніх часів.

Військовий священник до жовніра за небіжки Австрії, який що хвилини кляв, аж вікна в касарнях дрожали:

— Чому так кленете?

— Бо я, голошу слухняно, приготовляюся до іспиту на фельдфебля.

ПОЗІР! РАЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ПАРОХІЯ СВ. ИОСАФАТА В РАЧЕСТЕР, Н. Й.

буде святкувати

25-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ

В ПОНЕДІЛОК, 2-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1935 РОКУ

(LABOR DAY)

Цього дня Ювилейна СЛУЖБА БОЖА пічнеться в годині 10:30 рано (старий час) при асисті сусідніх священиків; в 2:30 пополудні КОНЦЕРТ, а опісля ЗАБАВА на прапертах церковних, 303 Hudson Avenue.

На це Ювилейне Свято запрошуємо всі українські Товариства, Братства, Сестрицтва і всіх Українців з Рачестер і околиці.

Теж оповіщаємо, що в неділю, 1. вересня буде пікнік на дохід парохії, коло церкви. — КОМІТЕТ. 196,202

ПОЗІР! МЕНВІЛ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ СПІВАЦЬКОГО ТОВАРИСТВА І РІДНОЇ ШКОЛИ при українській православній церкві св. Стефана

влаштовується

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТОВИЙ ВЕЧЕРОК

получений з діточою опереткою М. Лисенка п. н. „КОЗА ДЕРЕЗА" і Українськими Народ. Танками школи В. Авраменка.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО ВЕРПНЯ (AUGUST) 1935 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ НА CUMBERLAND HILL.

Початок в год. 5-тій ввечір. — Вступ для родин 35 ц., для самотних 25 ц.

Громадяни і Громадянки! Отсим запрошуємо вас на вище згаданий концертовий вечерок. Приходіть громадно і докажіть своєю присутністю, що шануєте і любите своє рідне українське мистецтво. — Комітет. 196

ПОЗІР! ТАВНТОН, МАСС., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ ВІДДІЛІВ О. Д. В. У.

відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО СЕРПНЯ (AUGUST) 1935 РОКУ

НА ФАРМІ ДОБР. М. СИДЛЯРА,

PRECINCT STREET, EAST TAUNTON, MASS.

Початок в годині 1-шій пополудні.

На цей пікнік запрошуємо всі відділи О.Д.В.У., відділи У. Н. Союза всіх шан. громадян, місцевих і дооколичних громад, до численної участи. До танків буде приґравати добірна музика. Дохід призначений на Боєвий Фонд. За вдоволення ручить — Комітет.

Дороговказ: Як їдеться в Taunton на сквер їхати просто Main St. на дорогу ч. 44, аж до Good Gulf Gas Statoin, взяти на право коло світла до East Taunton то є South St., їхати аж до Middleboro Ave., на ліво взяти Middleboro Ave., їхати доки не буде велика чорна таблиця, що оголошує Alens Green House. То буде Precinct St., їхати аж на пікнік. В разі непогоди, пікнік відбудеться на другу неділю. 196

Чемність.

Біжить задиханий панок на залізницю. Питає другого подорозі:

— Котра година?

— Четверта.

— А хай вас чорти заберуть! Я вже спізнився до поїзду...

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ, ЩО Є ВЛАСНИКАМИ АВТОМОБІЛЯ.

Адміністрація „Свободи" прохає всіх тих, що є власниками автомобіля, а зокрема тих, що мають авта виробу FORD і CHEVROLET, щоб виповнили нижче поданий квестіонар.

Виповняючи цей квестіонар, ви поможете адміністрації „Свободи" дістати від автомобільних компаній оголошення.

Квестіонар просимо слати на адресу „Свободи"

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J

NAME
Імя

ADDRESS
Адреса

MAKE OF CAR
Назва (виріб) авта

ENGINE NUMBER
Число мотора

SERIAL NUMBER
Число серії

DATE OF PURCHASE
Дата купна

ЛЮДИ, ЩО НЕ ЛЮБЛЯТЬ ЧУЖИНЦІВ І БОЯТЬСЯ ПРАЦІ.

Граф Роман Прохазка, що служив у міжнародних трибуналах в Адіс Абабі (столиці Етіопії) видав у Відні книжку п. з. „Етіопія, чорна загроза". Подаємо нижче вимінки з другого розділу.

Як лише чужинець ступить на етіопську землю, відчує, що туземці не обходяться з ним як із бажаним гостем.

Уже на залізниці, що йде з Джібуті (у французькій Сомалії) до Адіс Аваби, білий мусить платити найвищу ціну. Таксамо підчас їзди автобусами з Адіс Абаби до інших місцевостей, ще й наберіться нужі.

Білі, згідно з етіопським законом, не можуть купити собі землі, а мусять терпіти примхи та переслідування земельного власника, від якого арендують поле, або від господаря дому. Чужинець не може ставити своїй службі таких самих вимог, як ставлять Етіопці своїй службі; не можуть теж карати своєї служби.

Туземці взагалі відносяться ворожо до Европейців. Давніше, за володіння Меніліка II., того ворожого відношення не було.

Чимраз частіше й понайбільше безкарно кричать Етіопці без причини за білими прохожими мужчинами й образливі слова. Слова „кошаша" й „ференджі уша" або „неч уша" („ти запаскуджений чужинний, французький пес" або „білий пес") частенько перші слова, які приходиться вислухати чужинцеві. Етіопець уважає образою слово „неч" (білий). Це мабуть можна пояснити тим, що біле лице — так як біле світло яскравих тропікальних соняшніх промінів — не є приємне для Африканця.

Етіопець уважає себе багато чимсь вищим від білої людини. Етіопці вірять, що вони походять від найстаршого культурного народу, себто від старинних Єгиптян і від Жидів. Також тому відчувають погорду для білих людей, що білі люди мусять працювати. А працю здавен-давна в Етіопії вважають ганьбою.

Ще краще можна пізнати, що Етіопці вважають себе чимсь ліпшим від людей білої раси з такої пригоди. Етіопський ґерасмач (щось як майор у війську), як побачив над столицею Етіопії, Адіс Абабою, кружляючий літак, спитався:

— А що, чи ви там у вашій Европі маєте щось такого?

Етіопці твердо вірять, що їх військо далеко ліпше від кольоніяльних військ европейських держав.

Не завадить тут іще згадати, як то відбувалася коронація теперішнього етіопського короля Гайля Селясія І. Він їхав серед спеки каритою, що передше була власністю німецького цісаря Вільгельма II., а на козлі сидів Чех Конвалінка, колишній австрійських вахмайстер кавалерії. Конвалінці цілими тижнями не виплачували належної платні й щойно після великих трудів міг одержати її. Також інші Европейці, які виконували службу при коронації етіопського короля, до сьогодні не одержали платні.

А в святочному поході ступали члени королівської родини в золотих коронах на чорних головах, кучеряве волосся вимащене згірклим маслом. Автор згаданої книжки, граф Роман Прохазка, впевняє, що його приятелеви, графови Г., вдалося тоді сфотографувати в поході королівського міністра, що йшов у святочному від золота однострою, саме як міністер відхилив фрак, щоб половати на нужу, що дошкулювала йому.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

Подаємо дальші вислиди праці відділів ОДВУ та громад над придбанням 40-тисячного Фонду для О. У. Н.

Рачестер, Н. Й. — Відділ ОДВУ ч. 20. В дні 4-го липня ц. р. Відділ улаштував величавий Український День, з якого чистий дохід у сумі $75 вислано на визвольну боротьбу.

Дітройт, Міш. — Відділ М. У. Н. ч. 24. Підчас реферату реф. М. У. Н. Степана Дроботія присутні зложили на боєвий фонд $10.

Шікаго, Ілл. — Окружна Управа Відділів ОДВУ та М. У. Н. З Українського Націоналістичного Дня переслано $126.

Канада — Д. Шевчук на визвольну боротьбу $5.

Гемтремк, Міш. — Відділ М. У. Н. ч. 4. Підчас реферату Степана Дроботія члени зложили на визвольну боротьбу $7; по $1: В. Кіцул, П. Бавровський, П. Войтович. Решта дрібні датки.

Ньюарк, Н. Дж. — Чорноморська Січ. Степан Фік зібрав до пушки $1.04.

Пасейк, Н. Дж. — Марія Комар на визвольну боротьбу $5.

Клівленд, О. — Відділ М. У. Н. ч. 8. З пушок переслано $3.51.

Джерзі Сити, Н. Дж. — Червоний Хрест Одву ч. 28. Пані Волошин зібрала до пушки $11; пані Коблан $1.45; пані Кулич 51 ц. На визвольну боротьбу жертвували по $1: Е. Волошин, Ю. Левицька, К. Коблан, М. Трусевич. Разом переслано $16.96.

Бруклин, Н. Й. — Відділ ОДВУ ч. 48. З пушок переслано $15.45, а з балевих тікетів $2. Разом $17.45.

Пасейк, Н. Дж. — Відділ ОДВУ ч. 18. З вкладок $20.50; Григорій Копач жертвував $18, з каси доложено $3.20. Разом $41.70.

Менчестер, Н. Г. — Відділ ОДВУ ч. 42. На гостині в Катерини й Юрія Даткових зібрав Теодор Петрик $7.50. Зложили по $1: Юрій Датків; Василь Гнатик, Микола Ковальчук, Теодор Петрик, Онуфрій Дубчак, Олекса Петрінник, Григорій Лесюк; Ілія Струса 50 ц. На гостині в С. Синидяка зібрано $2. Разом переслано $9.50.

Пасейк, Н. Дж.: — Відділ ОДВУ ч. 34. До пушок зібрали: Семен Ціпко $2.58, Степан Грабар $2; Микола Кіналюк $1.39; Евген Ковальський $1.18; Михайло Приґхан $1; Василь Матвіяс $1; Василь Бродський $1; Микола Нога 95 ц.; Максим Кухар 70 ц.; Михайло Смеркло 70 ц.; Михайло Клипка 46 ц.; Дмитро Смеркло 25 ц.; Іван Здибель 18 ц. Разом переслано $13.39.

Чікопі Фолс, Масс. — Михайло Федорів зібрав на лісту ч. 1196 $4. Жертвували по $1: С. Загайкевич, Василь Сойка, о. Михайло Продан, Михайло Федорів; по 25 ц.: Г. Котович, П. Пилипів, В. Федорів. Разом $4.75.

За Центральну Управу:

Я. Гутак, фін. секр.

Невролоґія.

Професор Ікс дуже нервовий. Постановив піти до лікаря. Майже годину сидів у ждальні, а як прийшла вкінці на нього черга, ввійшов скоро до кабінету та став скоро роздягатися. Здіймив маринарку, камізельку й узявся здіймати штани. При цьому сказав:

— Пане докторе, я з кожним днем нервовіший, та я сподіваюся, що ви зможете помогти мені...

Старий пан, що сидів за бюрком, усміхнувся та сказав:

— Я вірю, що ви нервові, та на жаль, не можу нічого порадити вам. Тут еспанський консулят!

Катехит розказував про заняття Єрихону, як то Жиди обійшли сім разів місто і потім піднесли великий крик, аж мури міста впали. За хвильку став один хлопець сміятися, бо йому сусід шепнув щось смішного до вуха.

Катехит запитав, що той йому сказав, а хлопець відповіде: — Він мені сказав, що ходив би цілий день довкола школи і кричав...

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОТРІБНО ДІВЧИНИ до домашньої роботи. Спання, харч, помешкання і $20 доплати. Добре місце для доброї дівчини. Вимагається знання англійської мови. Голоситися до: Apt. 1 A, 470 West End Ave., New York City (near 82nd St.). 195-6

ҐРОСЕРНЯ І ДЕЛІКАТЕСЕН на продаж в добрій бизнесовій і замешканій ріжним населенням дільниці міста Ню Йорк. Властитель продає дешево з причини виїзду. Купцеви поможу познайомитися з бизнесом. По інформації голоситися до: 195-7
В. Ф. КРУГЛЯКА,
151 Евеню А, Ню Йорк, Н. Й.

НА ПРОДАЖ ГОСТИННИЦЯ (ровдгавс), 2 акри землі, 6 помп з газоліною, тут продається також пиво і тверді напитки. Ціна дуже приступна. Пишіть або телефонуйте до:
JOHN BROST,
R. D. 1, Lambertville, N. J.
Tel. Hopewell 93-R-6.
194-6

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА КАТЕДРА СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО В ФІЛАДЕЛФІЇ пошукує здібного ДЯКОУЧИТЕЛЯ який міг би провадити хор, рідну школу і уряджувати представлення. Посаду можна обняти від першого вересня ц. р. Кандидат повинен бути обзнакомлений з богослуженнями в українській мові і мусить бути тверезий, чесний і моральний. Тільки такі нехай голосяться на адресу:
ST. VLADIMIRS UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH,
514 W. Berks St., Philadelphia, Pa.
194-6

ЇДЬТЕ НА ПРОГУЛЬКУ В ДУЖЕ ГАРНУ ОКОЛИЦЮ
TANNERSVILLE, PA.
Коли хочете зробити собі гарну прогульку автом разом з родиною при кінці тижня, то їдьте в ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКІ ГОРИ
POCONO MOUNTAINS.
Їдьте до TANNERSVILLE INN, Tannersville, Pa. Всі Greyhound і Martz боси, які виїжджають з Ню Йорку до всіх великих міст у стейті Ню Йорк, Пенсилвенія і до Шікаго, переїжджають коло самих дверей Tannersville Inn. Тут можете дістати смачні страви домашнього варення, як також дуже вигідні кімнати до винайму на дні і тижні разом з харчем по приступних цінах. 166
Власник Українець
М. МАСЛАК.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.
Д-Р ПЕТРО РОМАНІВ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРҐ
810 East Allegheny Ave.,
PHILADELPHIA, PA.
Phone: REGENT 6363

ДЛЯ ХОРИХ ЛЮДЕЙ
ЗІЛЛЯ МІЛЕРТОН
є найліпшим средством в хоробах жолудка, кишок, нирок. Очищує кров, протиділає в болях голови, ревматизму і в биттю серця. Також є знаменитим средством в ріжних жіночих недугах.
Спеціяльна оферта читачам „Свободи".
[ ] $1.00 за одну коробку Мілертону.
[ ] $1.50 за дві коробки Мілертону.
[ ] $2.00 за три коробки Мілертону.
Коли належитість надішлете згори то пересилку оплачуємо самі. Коли висилаємо замовлення за післяплатою (C.O.D.), то за кожду пересилку рахуємо 25 ц. більше.
На бажання посилаємо пробки безплатно. 263-
Пишіть на адресу:
J. S. MILLER, INC.,
82 BEACON ST., NEWARK, N.J

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (101)

Ронда заніміла з дива, а навіть застрашений Тарзан посоловів, коли пів-чоловік і пів-ґориль так без обиняків пояснював, на що він їх хоче вжити. „Коли я дістану клітини тіла з вас обоїх, то не лише забезпечу собі молодість, але ще й наберу вигляду людини — правдивого людського єства".

„Алеж ти не потребуєш нас убивати!" — закликала Ронда. „Тиж витягаєш клітини з ґорилів, не вбиваючи їх. Таксамо, коли ти витягнеш деякі клітини з нас, ти нас пустиш?" Тварюка підійшла ближче. Вона вищіряла свої поковклі зуби з діявольським виразом лиця.

„Ти ще не знаєш усього", відповів він. І божевільне світло заясніло в його очах. „Я ще всього не сказав тобі, чого я самий навчився про відмолоджування. Нові клітини тіла сильні, правда, але вони ділють повільно. Коли зїсти тіло здорової молодої людини, щойно тоді приспішиться відмолодження!"

І з тими словами звірюка подалася взад до далеких дверей. „Даю вам тепер нагоду призадуматися над тим, яку то велику прислугу ви зробите для науки. Я зїм вас, вас обоє. Наперед мужчину, а потім дівчину, але всеодно, зїм!"